ook niet aan onze ziel kan inprenten. Daardoor wordt dan de stem die van binnen uit in ons op zou komen, gesmoord. Ten slotte hooren we nauwelijks meer, wat onze ziel ons verwijt of aanraadt. En dan wordt in 't eind ons zelfbedrog volkomen.

Dan toch kan onze ziel ons ik niet meer op 't rechte spoor leiden, en zijn we er aan toegekomen, dat ons bedriegelijk *ik* zijn zelfbedrog tot in onze ziel overbrengt. En zoo ontstaat dan in ons de zoo gevaarlijke toestand, waartegen onze God ons in zijn Woord zoo ernstig waarschuwt, als Hij ons influistert: »*Bedrieg* uw ziel niet *langer*!"

Dit bedriegen van onze ziel uit zich dan meest in die bepaalde zonde, die 't sterkst nog gedurig in ons opwerkt. Vooral wie tot zelfverheffing en hoogmoedig schatten van zichzelf neigt, ondervindt hiervan de zoo bedenkelijke gevolgen. Ge beeldt u dan in, veel hooger te staan, dan uw God u geplaatst heeft. Ge waant gaven en talent van eersten graad te bezitten, die ge slechts in lagere orde van uw God ontvangen hebt. Uw wezenlijk goede daden beziet ge door een vergrootglas. En zoo teekent zich almeer in uw inbeelding een beeld van uw eigen ik af, dat schier ter helfte niet meer aan wat wezenlijk in u is, beantwoordt. En merkt ge dan, dat anderen u minder hoog schatten, en u. i. in die lagere schatting uw wezenlijke waardij niet nabijkomen, dan voelt ge u gegriefd en geërgerd, en het zelfbedrog, de zelfinbeelding die u in uw zelfbesef veel te sterk in de hoogte stak, bederft uw levensverhouding met anderen, en bederft, wat nog 't bangste is, uw nederigheid voor uwen God. Ge hebt dan uw ziel bedrogen, en uw bedrogen ziel komt op valschen voet zelfs met uw God te staan. De klare, ware oprechtheid is dan uit uw innerlijk zielsleven geweken. Ge hebt dan uit trots uw ziel bedrogen, en in de uitkomst bedriegt nu uw *ziel* uw *ik*.

En zoo gaat 't met al de opwerkingen uit de zwakke plekken in ons hart. Wie zijn kracht voor het leven in 't geld zoekt, zint van den vroegen morgen tot den laten avond op wat hem verrijken kan, overschat daardoor zijn positie in het maatschappelijk leven, en poogt aldoor op zijn zielsbewustzijn een impressie van aardsche grootheid en voornaamheid te maken, waaraan de realiteit van zijn maatschappelijk bestaan niet beantwoordt. Er komt pronk en praal, die zin en ziel van 't waarachtige en heilige aftrekken. En toch geeft men er aan toe, om maar sociaal groot te lijken, en de bedrogen ziel kan het kwaad niet meer stuiten.

Zelfs op 't zinnelijke slaat dit over. De trek naar wat 't zinnelijke in ons streelen kan, zit als in 't bloed. Wie nu God vreest, bedwingt dit, en keert zich met zijn ziel, diep inwendig, tegen die zinnelijke prikkeling. Maar zoo merkt men niet, dat anderen op ons het oog slaan in die zinnelijke sfeer, of behaagzucht begint ons besef te beheerschen. Eerst verzet zich dan wel de ziel daartegen. Maar als we het niet stuiten, eindigt ook dit zinnelijke met onze ziel te overheerschen, en is ten slotte de conscientiewerking in onze ziel te zwak, om het telkens insluipend kwaad nog te beheerschen.

Nog dieper vlijmt dit zielsbedrog in ons, als 't zich zelf tusschen ons en onzen God weet in te dringen. En toch, ook dit kan zoo ongemerkt en schier ongewild toegaan, dat meer dan één er in verviel, zonder zelf te bespeuren, op wat gevaarlijken weg hij zich met zijn ziel bewoog.

Ge ziet 't in wat Jeremia bedoelde toen hij 't »Bedrieg uwe zielen niet!" aan Israel toeriep. Was niet Israel Gods volk? En zoo, als stond de vijand reeds voor de poorten van Jeruzalem, het vrome volk nu maar tot zijn God riep, dan zou en moest immers Jehova den vijand nogmaals van voor de poorten wegslaan, en Israel zou gered zijn.

En toch bleek ook dit niet anders dan zelfbedrog. Hoe vroom Israel ook in zijn tempeldienst zijn God nog mocht aanroepen, in zijn innerlijk wezen was het roekeloos van zijn God afgevallen, en nu was 't niet anders dan een overmoedig bedriegen van hun ziel, dat desniettemin de Joden op uitredding door hun God rekenden. Niet als *Redder*, maar als *Rechter* was Jehova nu tot zijn volk naderend.

En juist ditzelfde merkt ge nu op kleiner schaal nog zoo gedurig in zooveler persoonlijk leven.

Ze hooren dan tot »de vromen", die bekend staan als belijdende en meelevende Christenen. Doch juist dit vroom-zijn heeft dan de verwachting in hen vastgezet, dat, wat er ook komt, *hun* lot gezegend, *hun* toekomst in voorspoed zal zijn. Zoo treedt het in hun voorstelling voor hun innerlijk besef, en in steê van nu hun ziel te ondervragen, of ook die ziel op hun hooge verwachting het ja en amen uitspreekt, dan wel innerlijk verwijt in hun zelfbesef doet opdringen, wennen ze er zich aan, om over die zielswaarschuwing heen te werken, en zóólang gaan ze dan met het bedriegen van hun zielsbesef voort, tot ze ten slotte hun ziel ganschelijk, tot zelfs in het vrome, bedrogen hebben, en er geen genezende koorts meer in hun ziel kan opleven. En zelfs tot in hun verhouding tot hun God heeft dan 't zelfbedrog en de zelfinbeelding hun ziel overmeesterd.

Zoolang u ziel zich zelf bleef, kon ze u nog gedurig van uw doolpaden naar uw God terugroepen. Maar hebt ge ten slotte ook uw ziel zelve, door zelfbedrog, in uw onheilige inbeelding meegetrokken, dan zwijgt almeer, wat daarbinnen spreken moest. Zelfinbeelding doet dan ten slotte alle zelfverwijt verstommen. En het is in dien waan van zelfinbeelding, dat uw bedrogen ziel uw verzuchting naar uw God niet meer doorlaat.

Dr. A. K.

Amsterdam, 7 Januari 1916.

Nu het ernstige vraagstuk aan de orde kwam, niet alleen in onze, maar evenzeer in andere Kerken, hoe er gezorgd kan worden, dat meer jonge mannen zich aanbieden voor het ambt van predikant, hebben we met nadruk er op gewezen, dat het God de Heere is, die door Zijn voorzienig bestel de Dienaren des Woords aan Zijne gemeente moet doen toekomen. En Hij doet dat niet alleen door gaven en talenten voor dit ambt uit te deelen, maar inzonderheid, gelijk we zagen, door wat onze vaderen noemden de *inwendige roeping*, d. w. z. door van kindsbeen af in het hart van jonge mannen den drang en begeerte te werken om in dit heilig ambt den Heere hunnen God te dienen. Blijkt het daarom, dat de regelmatige toevoer van studenten voor de Theologie ebt en er niet genoeg predikanten komen om in den nood der gemeenten te voorzien, dan is naar Christus' eigen woord het *eerste* wat de gemeente te doen heeft, God den Heere te bidden, dat Hij meer arbeiders in Zijnen oogst uitstoote. Indien God de Heere niet door de inwendige roeping in het hart dezer jonge mannen werkt en hen beweegt om dit heilig ambt te kiezen, dan zouden al onze hulpmiddelen toch niet baten, of zelfs op ernstige schade voor het geestelijk leven der gemeente kunnen uitloopen.

Maar al is het *gebed* tot God den Heere het eerste en voornaamste middel, waartoe de gemeente moet worden opgewekt, toch sluit dit zeker niet uit, dat daarnaast ook naar andere middelen wordt omgezien. Het *ora et labora*, bid en werk, behoort ook hier saam te gaan. Zelfs zou het gebed al zeer weinig waarde voor den Heere onzen God hebben, wanneer niet tegelijk alle middelen in het werk werden gesteld om de bezwaren, die tegen de vervulling van dit ambt gerezen zijn, uit den weg te ruimen. Want daaruit zou blijken, dat het gebed niet ernstig was gemeend, en op de verhooring van zulk een gebed zou zeker niet kunnen worden gerekend.

In het feit toch, dat God de Heere een gebrek aan Dienaren des Woords over de Kerk komen laat, ligt schier altoos een *oordeel*. Wanneer de gemeente haar dienaren te karig bezoldigt, hun door critiek het leven moeilijk maakt of den noodigen eerbied hun onthoudt, dan bezondigt ze zich niet alleen tegen deze Dienaren, maar tegen Hem, die deze dienaren gezonden heeft. En God de Heere, die dat niet ongestraft laat, toont dan ook zijn misnoegen over deze zonden door een schaarschte van dienaren over zijn Kerk te zenden. En het gebed om meer dienaren zou dan zulk een Kerk zeker niet baten, wanneer daarmee niet tegelijk gepaard ging een wegnemen van de misstanden, waardoor de toorn Gods was opgewekt.

Daarom heeft ook onze Kerk zich wel ernstig rekenschap af te vragen, of er ook bij haar zulke oorzaken gevonden worden, waardoor dit gebrek aan predikanten kan worden verklaard. Dat er ook andere redenen dan de bovengenoemde in het spel kunnen zijn, waardoor dit gebrek aan predikanten verklaard kan worden, geven we grif toe, en we denken er niet aan het schuldregister onzer Kerken zwarter te maken dan het is. Reeds het feit, dat niet alleen in onze Kerken, maar in alle Kerken, zoowel in het binnen- als in het buitenland, geklaagd wordt over het afnemend getal dergenen, die zich voor het predikambt voorbereiden, wijst er op, dat we hier met een algemeen ziekteverschijnsel te doen hebben. De oorzaken daarvan liggen dan voor een groot deel in het toenemend ongeloof in de volkskerken; in de weinige bezieling en geestdrift voor geestelijke dingen onder het opkomend geslacht; in hun zoeken meer naar winstgevende betrekkingen dan naar een geestelijk hooger staand, maar minder goed betalend ambt. Maar hoezeer we deze factoren, die mede tot dit ziekteverschijnsel hebben aanleiding gegeven, niet onderschatten, toch zou een Kerk, die daarin alleen de oorzaak zoekt van het tekort aan Dienaren des Woords, toonen den ernst van dit vraagstuk niet diep genoeg te beseffen.

Neem om dit te gevoelen maar in de eerste plaats de tractementsquaestie. Er is natuurlijk geen sprake van, dat een Dienaar des Woords in zekere weelde zou moeten kunnen leven. Van de rijke prebenden, die de geestelijken vroeger in de Roomsche Kerk bezaten, zijn onze vaderen diep afkeerig geweest, en de ervaring heeft wel geleerd, hoe te hooge tractementen tot allerlei zonden bij het ambt aanleiding gaven. Maar hiervan is in onze Gereformeerde Kerken wel nooit sprake geweest; eer van het tegendeel. Van meet af is de fout in onze Gereformeerde Kerken geweest, dat de bezoldiging onzer dienaren veel te laag was gesteld. Calvijn te Genève moest telkens bij de Overheid op verhooging van de tractementen der predikanten aandringen, omdat ze van hun salaris nauwelijks leven konden. In onze Gereformeerde Kerken in Nederland is dezelfde klacht van de dagen der Reformatie af beluisterd geworden, en met uitzondering van enkele dorpen, waar rijke pastoriegoederen een hoog tractement opleverden, was de toestand algemeen zóó, dat de predikanten alleen door de grootste inspanning met hun sober tractement konden rond komen. Geen betrekking in de maatschappij was naar verhouding zoo laag bezoldigd als die van den Dienaar des Woords. Zelfs in de dagen toen in Nederland schatten verdiend werden en de rijkdommen zich opstapelden, dacht men er niet aan, de tractementen der predikanten behoorlijk op peil te brengen. En in onze dagen is het niet beter. De toch al niet hooge tractementen, die een eeuw geleden waren vastgesteld, bleven onveranderd, hoewel het maatschappelijk leven steeds hooger eischen stelde, de waarde van het geld daalde en alle andere betrekkingen daarom klommen in salaris. Het sterkst springt dit in het oog, wanneer men de positie onzer predikanten vergelijkt met die van de onderwijzers. Hoewel de onderwijzers zelf nog altoos klagen over hun salarisen op verhooging voortdurend aandringen, komt het niet zoo zelden voor, dat een hoofd der school thans veel hooger tractement ontvangt dan een predikant, hoewel deze toch zeker maatschappelijk geen lager positie inneemt en voor niet minder uitgaven staat dan gene.

Nu doen we aan de offervaardigheid onzer Kerken niet te kort. Waar ze niet konden grijpen uit de schatkist van den Staat, maar alles uit eigen middelen moesten opbrengen, voegt eer een woord van lof voor hetgeen onze Kerken, waarop het niet »vele rijken en niet vele edelen« nog altoos van toepassing is, voor den dienst des Heeren hebben opgebracht. En evenzeer moet met dankbaarheid worden gewaardeerd, dat in de laatste jaren een krachtige poging is beproefd om de tractementen te verhoogen, die ook niet zonder resultaat is gebleken, zoo als het rapport van Prof. Rutgers op de jongste Synode aantoonde. Alleen, dit alles neemt niet weg, dat op tal van plaatsen, niet alleen op de dorpen, maar evenzeer in de groote steden, het tractement nog altoos zoo laag is, dat er geen sprake van kan wezen, dat de predikant *zonder zorg* van het Evangelie leven kan. Lang hebben onze Dienaren des Woords dit in stilte gedragen; slechts zelden werd een noodkreet geslaakt. Maar waar het water allengs tot aan de lippen en soms daarover kwam, kon men niet langer zwijgen en is er geklaagd over het gebrek, dat in menige pastorie geleden werd. Die klacht, die scherp en fel weerklonk, heeft plotseling een blik doen slaan in veel ellende en kommer, waarvan het groote publiek dusver weinig wist. En het is waarlijk geen wonder, dat daardoor de lust om predikant te worden, bij vele jongelieden is verflauwd. Hun daarvan een verwijt te maken, zou niet geoorloofd wezen. Zeker, het zou een geestelijk hooger standpunt verraden, wanneer men het ambt van Evangeliedienaar zoo hoog stelde, dat men desnoods bereid was, als de Apostel Paulus, om met eigen handenarbeid in zijn onderhoud te voorzien, wanneer de gemeente dit niet doen kon of wilde; maar wat een Paulus deed, kan niet voor ieder ten regel worden gesteld. En het is te begrijpen, dat menig jonge man, die anders wel neiging tot het ambt van predikant zou gehad hebben, terugdeinst voor de gedachte aan een toekomst, die zooveel zorg en kommer, niet alleen voor hem zelf, maar ook voor zijn vrouw en kinderen meebrengen kan.

En hierbij komt in de tweede plaats, dat zeker niet overal de gemeente het offer, dat de Dienaar des Woords in dit opzicht brengt, vergoedt door dubbele liefde en waardeering. Ook hier willen we niet generaliseeren. Evenals er gemeenten zijn, die boven vermogen voor het tractement van hun predikant geven, zoo zijn er ook, die naar het woord des Apostels hun dienaren eeren en hoogachten om huns werks wille en hen met een liefde en hartelijkheid omringen, die de rijkste belooning is voor hun arbeid. Maar regel is dit niet. Prof. Visscher wees er nog onlangs op, hoe menig jong predikant met heilige bezieling naar de gemeente gaat om met de volle liefde van zijn hart zich aan haar te geven, en dan stuit op kleinzielige vitzucht, op enghartige bekrompenheid, op een zickelijke mystiek, die hem den arbeid in het Evangelie zoo bitter zwaar maakt. Is er niet meer dan een korrel waarheid in de bekende vergelijking van den predikant met een wrijfpaal, waarlangs elk lastig gemeentelid zijn schouders schuurt? En waar degenen, die in het ambt staan, vaak al zuchtende en klagende hun arbeid verrichten moeten, is het dan wonder, dat daardoor bij de jongeren de lust en begeerte om dit ambt te kiezen, vaak niet aangewakkerd, maar veeleer tegengegaan en uitgedoofd wordt?

Er zou op nog meer misstanden dan deze te wijzen zijn, waardoor de gemeente zelve er schuld aan heeft, wanneer de begeerte om predikant te worden, minder groot is, en het getal der studenten in de theologie slinkt. Maar het zij genoeg op deze beide factoren de aandacht te vestigen. Liever willen we in een volgend artikel nog bespreken, welke middelen kunnen aangewend worden om in het gebrek aan predikanten te voorzien.

Kerkrechtelijke adviezen van Prof. Rutgers.

Prof. Rutgers, die jarenlang de vraagbaak was voor onze Kerken, wanneer ze voor moeilijke questies stonden, en dit gelukkig nog altoos is, heeft in zijn kerkrechtelijke adviezen, die altoos evenwel doordacht en scherp belijnd waren, een uitnemende leiding aan onze Kerk gegeven. Er schuilt in deze adviezen een schat van Gereformeerd Kerkrecht èn practisch èn theoretisch. Te meer was het daarom te betreuren, dat deze adviezen alleen in beperkten kring bekend waren en dat niet alle Kerken ervan profiteeren konden.

Het was daarom een uitnemende gedachte van Dr. H. C. Rutgers, den zoon van Prof. Rutgers, om, met goedvinden van zijn vader, deze adviezen te verzamelen en uit te geven. Daar Prof. Rutgers zelf geen copie van deze adviezen heeft gehouden, heeft Dr. H. C. Rutgers zich nu met onderstaande circulaire tot alle personen gewend, van wie men kon nagaan, dat zulke adviezen door hen gevraagd en ontvangen zijn.

Dit schrijven luidde aldus:

Amsterdam, 1 December 1915.

Hooggeachte Heer,

Reeds sinds geruimen tijd had de ondergeteekende het voornemen om te komen tot de uitgave van een aantal der kerkrechtelijke adviezen, die zijn vader Prof. Dr. F. L. Rutgers in den loop der laatste tientallen jaren gegeven heeft, natuurlijk alleen voor zooveel deze adviezen betrekking hebben op quaesties die in onze kerken gedurig voorkomen en met weglating van namen, bijzonderheden van plaatselijk belang, enz.

Mijn vader heeft aan dit voornemen zijn goedkeuring gehecht en mij verlof gegeven zijne kerkrechtelijke adviezen te verzamelen en in zooverre zij er geschikt voor zijn, uit te geven. De moeilijkheid hierbij is, dat mijn vader nooit gelegenheid had van de adviezen, die hij gaf, copie te houden. Alleen de brieven, waarin het advies gevraagd werd, zijn in den regel door hem bewaard. Voor de uitgave hebben wij dus noodig de medewerking van allen, die zijn adviezen hebben mogen ontvangen. Naar ik vertrouw, zullen die allen echter wel voldoende overtuigd zijn van het belang der uitgave, niet alleen voor de studie van het Gereformeerd kerkrecht, maar ook voor het practisch kerkelijk leven, om gaarne hun medewerking te geven door de hun verstrekte adviezen aan mij toe te zenden.

Nu is ook door U op . . . . . aan mijn vader in een zaak advies gevraagd, welk advies hij U schriftelijk op . . . . . gegeven heeft. Derhalve verzoek ik U vriendelijk om mij genoemden brief van mijn vader te willen toezenden aan mijn adres: Dr. H. C. Rutgers, Keizersgracht 192, Amsterdam. Desverlangd zal ik U den brief na het gebruik gaarne weder terugzenden. Indien U soms ook nog andere adviezen van mijn vader mocht hebben, die voor uitgave in aanmerking zouden kunnen komen, dan zou ik ook die gaarne ontvangen.

Hopende dat U aan mijn verzoek wel zult willen voldoen,

Uw dw.,
H. C. Rutgers.

Gaarne willen we op verzoek van Dr. H. C. Rutgers dit schrijven ook onder de oogen onzer lezers brengen en hun medewerking inroepen. Natuurlijk is het van groot belang, dat de verzameling zoo compleet mogelijk worde. Laat daarom ieder die zulke adviezen in zijn bezit heeft, ze aan Dr. H. C. Rutgers, Keizersgracht 192, Amsterdam toezenden. En dit dringende verzoek richten we ook tot degenen, die bovenstaande circulaire niet ontvangen hebben. Want het is zeer wel mogelijk, dat deze adviezen door sterfgeval of door andere omstandigheden in andere handen dan van de oorspronkelijke eigenaars gekomen zijn en dan kan de circulaire den tegenwoordigen bezitters niet toegezonden worden. Laat daarom ieder nog eens zijn oude correspondentie nazien en zende men wat men vindt aan Dr. H. C. Rutgers.

In memoriam Ds. H. Hoekstra.

Met hartelijk leedwezen is ook door ons het droeve bericht ontvangen, dat Ds. H. Hoekstra, Arnhem's geliefde predikant, is heengegaan, in den ouderdom van 63 jaar.

Reeds lang wisten we, dat een ernstige krankheid zijn krachten ondermijnde en dat er geen hoop op beterschap meer was. En toch trof het ons wel diep, toen op den laatsten dag van het Oudejaar de droeve mare tot ons kwam, dat God de Heere hem kalm en zacht had doen ontslapen.

Want onze Kerken verliezen in Ds. Hoekstra zoo veel.

Hij was voor alle dingen *bedienaar des Woords*. Daarin lag al zijn kracht. Hij had het Woord van zijn God zoo vurig lief; hij kende al de schatkameren van het Woord; hij wist het zoo rijk en veelzijdig toe te passen. Er was bij zijn bediening des Woords niets geen opsmuk of menschelijk sieraad. Er was zelfs geen vertoon van geleerdheid of welsprekendheid. Er was niets dan het *Woord*. Maar dat Woord schitterde in zijn handen als een heilig juweel, welks glanzen aller aandacht trokken, en hij wist de lichtglanzen van dat Woord zoo heerlijk te doen uitstralen. Ge luisterdet, maar om den dienaar te vergeten, en uw hart geheel aan dat Woord te geven. En dat Woord mocht als een scherpsnijdend zwaard indringen in uw hart om u aan uzelf te ontdekken of als de balsem van Gilead indruppelen in de wonden van uw ziel om u te genezen, het deed altoos zijn werking. Jarenlang kondt ge naar dezen prediker luisteren, zonder hem ooit moede te worden; want als een goed Schriftgeleerde bracht hij uit het Woord oude en nieuwe schatten te voorschijn. En de bundels predikatiën, door hem in het licht gegeven, werden daarom door ons volk altoos even gaarne gelezen.

Daarbij kwam, dat heel zijn persoonlijkheid dat Woord droeg. Het was alles bij hem zoo echt en onopgesmukt. Er was waarachtige, innige vroomheid; er was adel van karakter en beginseltrouw; er was een levenswandel met God. Maar van gemaaktheid was geen sprake. Er kon wondere humor tintelen in zijn woord. Hij kon den stroefste een lach om de lippen brengen. En toch deed het nooit een oogenblik afbreuk aan den indruk van echte deftigheid en diepen levensernst.

Onder de mannen van 1886 nam hij een eereplaats in. Te Utrecht wist hij de reformatie der Kerk te bewerken, en niet het minst aan zijn invloed was het te danken, dat niet alleen in deze stad, maar in heel de provincie het werk der Reformatie doorging. Want het vrome volk vertrouwde hem ten volle en volgde hem gaarne.

En zoo ging het, toen hij van Utrecht naar Kollum, van Kollum naar Schiedam, en van Schiedam naar Arnhem toog. Overal wist hij de harten te winnen. De vastheid van zijn overtuiging, de eerlijkheid van zijn karakter, de vroomheid van zijn persoon nam ieder voor hem in. Ge wist, dat ge in hem te doen hadt met een man, op wien ge als een rots bouwen kon. Rjucht en sljucht, zooals de Friesche volksstam, waaruit hij gesproten was, was hij zelf. Een type van een echten Calvinist. Een van de oude garde, zooals ge ze onder een jonger geslacht helaas maar al te zelden aantreft.

Op meer dan een Synode voerde hij dan ook met tact en beleid het praesidium, zelfs in de woeligste zittingen. Wat hij als Curator der Theologische School, als deputaat voor de Zending, als deputaat voor het verband met de Vrije Universiteit, als redacteur van de *Geldersche Kerkbode* en van ons Zendingstijdschrift gedaan heeft, zal in dankbare herinnering blijven.

Onze Koningin sierde hem met het ridderkruis van de Oranje-Nassauorde. En een ridder was hij zonder vrees en zonder blaam.

God trooste zijne weduwe, die alleen achterblijft en zooveel in hem verliest.

De kinderen des Verbonds.

XIX.

Aan de argumenten van hen die den kinderdoop bestrijden, hebben we in ons voorgaand artikel ten volle recht laten wedervaren. Voorzoover dit in kort bestek geschieden kon, hebben we de gronden, door hen aan de Heilige Schrift en de historie der Kerk ontleend om hun gevoelen te staven, meegedeeld, en niet één daarvan hebben we wetens teruggehouden. Zelfs lieten we zien, hoe ze de gewone argumenten, waarmede de kinderdoop verdedigd wordt, poogden te ontzenuwen. En we deden dat niet alleen om het gevoelen van hen, die we bestrijden, zoo juist en volledig mogelijk weer te geven, maar tegelijk om door het gewicht der aangevoerde argumenten te doen zien, hoe belangrijk dit vraagstuk is en hoezeer het daarom noodig is, dat de gronden, waarop de kinderdoop rust, door ons wel nauwkeurig onderzocht worden, of ze metterdaad steekhoudend zijn.

Nu is het zeker waar, dat met uitzondering van deze min of meer talrijke groepen van Baptisten in Engeland en Amerika verspreid, heel de Christelijke Kerk aan den kinderdoop vasthoudt en daarin een sterke pleitgrond voor den kinderdoop ligt. Zelfs al laten we de vraag, of de kinderdoop van de tijden der Apostelen dagteekent, thans een oogenblik rusten, omdat juist hierover het geschil loopt, feit is, dat de kinderdoop reeds zeer vroeg in de Christelijke Kerk in gebruik is gekomen; dat van noemenswaard verzet tegen den kinderdoop destijds nergens sprake is geweest en dat de kinderdoop niet bij een enkel deel der Kerk, maar bij alle Kerken, zoowel in Gallië als in Italië, zoowel in Spanje als in Afrika, zoowel in Griekenland als in Klein-Azië gewoonte is geweest. Augustinus kon reeds in zijn dagen er op wijzen, dat heel de Christelijk Kerk den kinderdoop handhaafde en daarin een der krachtigste wapenen zocken tegen het Pelagianisme. En zoo is het ook daarna gebleven. Hoewel de Christelijke Kerk eerst door het schisma tusschen de Oostersche en Westersche Kerken en daarna door de Reformatie in de 16e eeuw in verschillende Kerken scheurde en uiteenviel, bleef bij al het diepgaand verschil in dogma en kerkregeering, eeredienst en zielezorg, dat deze Kerken verdeelde, de eenheid der Katholieke Kerk gehandhaafd, doordat al deze Kerken den kinderdoop behielden. Zoowel de Grieksche als de Latijnsche, zoowel de Roomsche als de Protestantsche, zoowel de Luthersche als de Gereformeerde Kerk, zoowel de Episcopalist als de Independent hielden aan den kinderdoop vast. Aan menig oud en door ouderdom schier eerwaardig instituut der Kerk sloeg de Reformatie, om tabula rasa te maken met al wat aan Rome's superstitie herinnerde, de hand, maar zelfs een Zwingli, de meest radicale onder de Reformatoren, heeft het nooit gewaagd den kinderdoop aan te tasten. Eer stonden de Reformatoren op het punt van den kinderdoop zoo vast en onverzettelijk, dat wie daarvan afweken, zooals de Anabaptisten, door hen gerekend werden buiten de Christelijke Kerk te staan en te vuur en te zwaard door hen werden vervolgd.

Een afdoend en de conscientie bindend bewijs, dat de kinderdoop een Goddelijk instituut is, ligt in dit schier eenparig getuigenis der Christelijke Kerk natuurlijk niet. Mogelijk is het, dat heel de Christelijke Kerk van alle eeuwen en alle landen zich vergist heeft en het ware licht alleen is opgegaan bij de betrekkelijk kleine groep der Baptisten. Maar de waarschijnlijkheid pleit hier toch niet voor. De belofte, die Christus aan zijn Kerk heeft geschonken, dat zijn Geest haar in alle waarheid leiden zou, mag wel niet in dien zin worden opgevat, alsof de Christelijke Kerk onfeilbaar zou wezen, maar, hoezeer trots deze leiding des Geestes dwaling mogelijk is en blijft, de praesumptie is er toch altoos, dat wanneer niet één, maar alle Kerken eenparig belijdenis van een geloofsstuk doen, daarin de leiding des Heiligen Geestes zich uitspreekt. Wie hier van den gemeenschappelijken weg, door alle Christelijke Kerken betreden, afwijkt, om een eigen pad in te slaan, miskent deze leiding des Heiligen Geestes, verbreekt de Katholiciteit der Kerk en loopt gevaar van in zondig sectarisme te vervallen. Het is dan ook wel eigenaardig, hoe bij een deel dezer Baptisten naast het vraagstuk van den kinderdoop een niet minder belangrijke plaats inneemt dat van de Sabbathsviering. Formeel staat de zaak volkomen gelijk. In het Nieuwe Testament hebben we evenmin een duidelijk en rechtstreeksch bevel, dat de Sabbath van Zaterdag op Zondag vervet is geworden. Ook hier meent men daarom met een beroep op het Sabbathsgebod door God zelf ons gegeven, de viering van den rustdag op Zondag te moeten wraken. En terwijl heel de Christelijke Kerk in al haar vertakkingen van de dagen der Apostelen af met den Joodschen Sabbath heeft gebroken en in plaats daarvan den Christelijken Zondag heeft gevierd, gaan deze Zevendaagsche Baptisten weer den joodschen Sabbath invoeren. Zeker, men moet eerbied hebben voor de overtuiging dezer Sabbathsvierders, want ze meenen waarlijk daarmede Gods gebod te handhaven en ze hebben in het sociale en maatschappelijke leven er zelfs veel offers voor over, om *hun* Sabbath te kunnen houden. Maar al is hun ijver schijnbaar een ijver voor Gods gebod, wie voelt toch niet, hoe ook daarin ditzelfde sectarisme zich uit, dat met de Katholiciteit der Kerk en met de leiding des Geestes in de Kerk geen rekening

houdt, en meent wijzer te zijn dan de uitnemendste mannen, die God de Heere als leidslieden in alle eeuw aan zijn Kerk geschonken heeft.

Op de *Katholiciteit van den kinderdoop*, indien we dit zoo mogen uitdrukken, moet daarom wel degelijk nadruk worden gelegd, wanneer men met tegenstanders van den kinderdoop te doen heeft. Maar dit wil nog niet zeggen, dat de gronden en argumenten, die door de verschillende Kerken voor den kinderdoop zijn aangevoerd, daarom door ons zouden moeten worden overgenomen. Als Gereformeerden en inzonderheid als Calvinisten nemen we tegenover den kinderdoop een eigenaardig standpunt in. En het komt er op aan, scherp en duidelijk te doen uitkomen, waarom onze Kerk den kinderdoop handhaaft.

Nu is het natuurlijk niet zoo gegaan, dat de Reformatoren, en met name onder hen Calvijn, zich eerst op alle punten rekenschap hebben gegeven van de gronden van den kinderdoop, voordat zij dien doop zelf aannamen. Het leven gaat vooraf, daarna volgt het nadenken. De kinderdoop bestond, ze hebben dien kinderdoop overgenomen uit de Christelijke kerk van vroeger eeuwen. Ze deden dat instinctief, maar door juist tastgevoel geleid. En eerst later hebben ze zoowel tegenover de valsche gronden, die de Roomsche Kerk voor dien kinderdoop aangaf, als tegenover de Wederdoopers, die den kinderdoop bestreden, hun eigen standpunt ontwikkeld. En zelfs moet daarbij nog weer onderscheid gemaakt worden tusschen het standpunt door elk der Reformatoren ingenomen. Luther dacht over den kinderdoop heel anders dan Zwingli, en Calvijn weder anders dan Zwingli en Luther. Het verschil tusschen de drie Reformatoren raakt niet alleen het Avondmaal, maar evengoed het sacrament van den doop, al mag dit verschil in de polemiek niet zoo sterk op den voorgrond zijn getreden. En wie het echte Gereformeerde standpunt wil innemen, heeft niet alleen op de controvers met Rome en de Anabaptisten, maar evengoed op dit verschil met de Luthersche en Zwingliaansche doopsopvatting te letten. Eerst moet daarom worden afgewezen wat naar Gereformeerde opvatting niet de grond van den kinderdoop kan zijn, en daarna moet worden aangewezen, wat die grond dan wel is.

DR. H. H. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen door bemiddeling van den heer J. J. Buskus te Utrecht, uit de nalatenschap van Mej. E. Pauwe te Utrecht overleden, *f* 100.

DS. J. H. HOUTZAGERS, *voorzitter*.

Leestafel.

DR. J. C. DE MOOR, RUTH, VIER PREDIKATIES, J. H. Kok — 1915 — Kampen.

In de NOORDERKERK te 's Gravenhage heeft DR. DE MOOR dezen zomer het boek RUTH in vervolg-preeken voor zijn Gemeente behandeld en wel zoo, dat hij uit elk der vier hoofdstukken telkens als, tekst van zijn preek, één of meer verzen koos, waarin de hoofdgedachte van het caput is saamgevat.

Deze preeken heeft hij nu in het licht gegeven.

Het voordeel van de zooeven genoemde methode is, dat bij de behandeling van het Bijbelboek zijn inhoud niet verbrokkeld raakt, en dus de eenheid ongeschonden blijft. Het spreekt van zelf, dat die methode alleen toepasselijk is bij een Bijbelboek in welks hoofdstukken zulke saamvattende teksten zijn en dat alleen hij haar kán toepassen, die deze teksten dan vermag te vinden.

Dit laatste nu is DR. DE MOOR bijzonder wel gelukt.

Uit hoofdstuk I greep hij het 22e vers als hoofdgedachte en handelt dan, in zijn eerste preek, over: NAOMI'S TERUGKEER, doch zóo, dat reeds hier de figuur van RUTH naar voren komt. Voor zijn tweede preek, over hoofdstuk II, greep hij vers 23 en behandelt daarin als hoofdgedachte, RUTH'S EERSTEN GANG TOT BOAZ. Voor zijn derde, over hoofdstuk III, nam hij de verzen 16—18 en spreekt daaruit van RUTH'S TWEEDEN GANG TOT BOAZ. En eindelijk, voor zijn laatste preek, over hoofdstuk IV, zag hij de hoofdgedachte in vers 13 en daaruit krijgt hij dan: HET HUWELIJK VAN RUTH EN BOAZ.

Dús is de eenheid bewaard, als in het Bijbelboek zelf.

In vier magistrale trekken biedt de Haagsche prediker ons een trouwe reproductie van het klassieke vrouwebeeld; dat als origineel ons in de Schrift bewaard is.

'n Reproductie, die ons de zoo sympathieke Moabitische doet zien ten voeten uit.

* * *

RUTH, ik bedoel het boek, was eertijds, of het nog zoo is weet ik niet, bijzonder geliefd in de studentenwereld en wel als aanbevelenswaardig hulpmiddel voor aankomende theologanten bij hun oefeningen in het Hebreeuwsch. • Op RUTH leerde zoo'n theologantje bij aanvang de één »grondtaal" des Bijbels en als hij die vier capita maar eerst onder de knie had, schoot het met het grooter of kleiner aantal capita dat, bij RUTH, voor het propaedeutisch examen geëischt werd, al aardig op. 'n Niet gering aantal generaties van predikanten, heeft dús verkeerd met RUTH en ik ben er zeker van, dat, hoe die heeren ook thans op het stuk van richting verschillen, zij eenstemmig zijn in hun dank aan RUTH.

Dat echter bij het lezen en vertalen van dit toch zoo behoorlijk stukje Hebreeuwsche literatuur, met behulp van een grammatica en een woordenboek, van het zien van het mooie, om nog niet eens te spreken van het ontroerd worden door het religieuse, dat er ook in zit, bij zulk een, met de spraakkunstige vormen nog tobbend en op de, hem vreemde woorden nog zwoegend theologantje, niet veel terecht kwam, is te begrijpen en bij zoo'n voor-z'n-examen-zittend studentje ook wel te vergeven.

Maar, niet zoo te vergeven, al is het, uit zelfoverschatting, wel te begrijpen, is, dat men, als predikant, zonder er de ommisbare begaafdheid toe te besitten, zich wel eens gewaagd heeft aan het bepreeken van heel het boek RUTH.

Met 'n enkelen tekst uit dit Bijbelboek gaat dat nog wel. Ook de minst bedeelde kan daar nog wel een niet al te slechte preek uit leveren. Maar met heel het Boek!...

Zeker, wij hebben in onze homiletische literatuur voortreffelijke proefstukken daarvan, doch ik heb er ook proeven van gehoord en gelezen, die verre bleven onder den meest bescheiden maatstaf, dien men hier aanleggen kan.

Wat dat gelezen-hebben betreft, herinner ik mij, dat 'n welmeenende broeder, toen ik nog jong predikant was, sterk bij mij aandrong RUTH eens in »vervolgstoffen« te behandelen. Om mij wat aan te moedigen kreeg ik van hem ter leen een dik boek met, ik weet niet meer wel hoeveel preeken over RUTH.

Het was werk van een toen reeds overleden predikant uit een der, wat wij in later dagen zouden noemen, »Kerken van min vaste formatie".

Ik wist, dat deze predikant, al was hij autodidact, in zijn tijd er een van singuliere gaven was geweest, maar zijn RUTH was mij toch al te singulier. Onder het vele ongemeene dat ik er in vond is mij vooral bijgebleven, dat NOA-MI's woorden tot haar schoondochter in h. I: 8—13 zooveel als een les was om zielen te behandelen. Als ORPA toch, had ook 'n verworpene nog wel eens neiging om uit MOAB meê naar JUDA te trekken, maar dan was het eisch van „getrouwheid" om, als Naomi.....

Lezer! ik spaar u de rest.

* * *

Ik sprak zoo even van de, voor het bepreeken van het boek RUTH onmisbare begaafdheid, en het eerste wat ik daartoe reken is 'n niet geringe mate van wat ik zou willen noemen esthetischen zin.

DR. DE MOOR heeft dien en toont dien ook in dezen zijn »predikaties" over RUTH.

'n Proeve.

»En nu te midden van al dit geweldige, *»in de dagen als de richters richtens«*, opeens een liefelijke idylle! Een paar vrouwen. Een kind. Enkele nevenfiguren. Een verhaal van een familiegeschiedenis in een stadje van Juda. Geen geruchtmakende daden, waar heel Israël van spreekt; geen veldslagen en heldenbedrijven, geen getrappel van paarden en gedreun van legerscharen. Neen, het graan ruischt op den akker; de sikkels slaan; het landvolk keert zingend weder van den arbeid van den oogst; in den stillen avond en den koelen nacht komt de geur van den akker u tegen.... En in plaats van een Debora, die haar hooggestemden jubelzang aanheft van Israëls overwinning, ziet ge aan het einde een bejaarde grootmoeder, ingelukkig, met een kind van haar schoondochter op haar schoot.... (p. 11).

Men *ziet* het; en door de twee tegenstellingen met het »geweldige« komt het vredige van wat is als 'n placide dorpsnovelle des te mooier uit.

* * *

Maar, met esthetischen zin zonder meer, zijt ge er nog niet.

Het boek RUTH is toch niet máár 'n dorpsnovelle.

Voor ons, christenen, zitten er ook eeuwigheidsgedachten in.

Ook 'n geestelijke zin.

En om te bepreeken heel het boek RUTH, moet men zelf doorvoeld hebben wát daarin is die geestelijke zin.

Hier is 'n klip.

De klip waarop elk prediker strandt, die de gave, den tact mist om tusschen ware en valsche allegorie te onderscheiden.

DE MOOR bezit dien tact en die gave en verliest hier dan ook bij het »vergeestelijken« nimmer de bezinning.

'n Proeve.

»Menigmaal is de inhoud van dit boek gansch en al vergeestelijkt. Naomi is daar het beeld van het afgezworven maar terugkeerend volk des Heeren. Orpa is dat van de wereld. Ruth dat der zoekende ziel. Boaz is als de losser een beeld van den Christus. Tot zoover gaan we gaarne mede, want ongetwijfeld hebben deze figuren alle zulk een beteekenis voor de christenheid en komt in hun karakter en daden dit duidelijk uit. Maar als dan ook elk onderdeel vergeestelijkt moet worden; als de zes maten, die Ruth voor Naomi medebrengt, de volle verzekerdheid des geloofs beteekenen moeten, en de losser, die weigert zijn plicht te doen, de wet moet voorstellen, terwijl de tien oudsten der stad de tien geboden zijn — dan vragen wij ons toch af, of zulk een uitlegging is overeenkomstig de bedoeling des H. Geestes.« (p 12).

En aan dit exposé op het stuk van »vergeestelijken", hetwelk hij in zijn eerste preek geeft, is DE MOOR zoo in deze als in de drie andere trouw gebleven.

* * *

In de derde plaats is er voor het goed preeken over RUTH ook noodig een zekere gave om zich in te voelen in het zielbeweeg der in dit Boek optredenden menschen.

En ook dit kan deze prediker.

Van Naomi, Orpa en Ruth, van Boaz en ook van dien anderen losser, — dien egoïst —, krijgt ge den »inwendigen mensch" te zien met zijn drijfveeren en beweeggronden, zijn keuren en kiezen, zijn willen en handelen.

En eindelijk is voor preeken over RUTH noodig een juiste blik op den ons, gelijk DE MOOR op p. 77 terecht schrijft, zoo »zonderling ja zelfs aanstootelijk" voorkomenden raad van NAOMI aan haar schoondochter en op RUTH's doen naar dien raad, in hoofdstuk III.

Zoo op dien raad als op dat doen nu heeft DR. DE MOOR, naar het mij voorkomt, dien juisten blik en, met zijn drie opmerkingen van p. 78—79, doet hij u op dat »zonderlinge en aanstootelijke" zulk een kijk krijgen, dat het, in zijn Oostersche omgeving, niet meer vreemd doet en bij de zuivere motivatie en het rein bedoelen der twee vrouwen, zijn ergerlijkheid verliest.

Zooals ik reeds zei, van RUTH de sympathieke Moabitische geeft DE MOOR een reproductie ten voeten uit. Van deze Moabitische, úit wie óók is de MESSIAS voor zoover het vleesch aangaat.

En heel de wijze waarop de Haagsche prediker in dezen bundel het Boek dat naar RUTH heet, behandelt, doet mij van harte instemmen met den wensch, welken hij uitspreekt in zijn VOORWOORD, dat die behandeling »nog velen ten zegen moge zijn, opdat zij kiezen voor Israels God, of in die goede keuze bevestigd worden, mede door het nagaan van Zijn wondere wegen!"

G.

Officieele Berichten.

Vrije Universiteit.

Men meldt ons uit Klundert:

Gelijk in den geheelen Westhoek van Noord-Brabant is ook te Klundert de actie voor de V. U. met kracht ter hand genomen. Jonge dames bezoeken een ieder, die daarvoor in aanmerking komt, en wekken op, om lid of begunstiger van de Vereen. voor H. O. op Geref. Grondslag te worden, of om de bijdrage te verhoogen.

Woensdag 15 Dec. trad in het Geref. kerkgebouw op Prof. Grosheide van Amsterdam, om voor een zeer aandachtig gehoor het goed recht en het belang van de V. U. te bepleiten. Vooral werd de nadruk gelegd op het echt nationale karakter van de V. U. De hoogescholen in Nederland waren oorspronkelijk Gereformeerd, en bedoelden niet anders dan Gereformeerd de wetenschap te beoefenen en de Geref. waarheid te bevorderen. Datzelfde bedoelt de V. U. En alleen die beoefening der wetenschap is in het belang van ons volk. Het heerlijke is, dat een ieder daarin de V. U. die leeft uit en voor het volk, steunen kan. Niet door zelfwetenschap te beoefenen, maar door gebed, door geldelijken steun.

Aan het einde der uitnemend geslaagde vergadering, werden de belangen der Ver. voor H. O. op Geref. Grondslag en der V. U., door den spreker den Heere opgedragen. Met goeden grond mag worden gehoopt, dat ook door de gehouden rede de liefde voor de V. U. is aangewakkerd.

Classe 's-Gravenhage.

De kerkeraad der Gereformeerde kerk te 's-Gravenhage bericht, dat de classe 's-Gravenhage D.V. vergaderen zal te 's-Gravenhage op Dinsdag 8 Februari e.k. gewone tijd en plaats. Punten voor het agendum worden ingewacht vóór Dinsdag 18 Januari a.s. bij den scriba, Van Speijkstraat 105, 's-Gravenhage.

Namens den kerkeraad voorn.:
C. LION CACHET, *scriba*.

Christelijk Onderwijs in Suriname.

Toen eenige jaren geleden het Bestuur der Evangelische Broedergemeente zich genoodzaakt zag, de opheffing van hare Scholen in Suriname te overwegen, omdat de financieele lasten niet langer te dragen waren, heeft de in Nederland voor dat doel werkende Vereeniging, n.l. de »Maatschappij tot bevordering van het godsdienstig onderwijs onder de inlandsche bevolking in de kolonie Suriname" — kortweg genoemd »de Haagsche Maatschappij" — die opheffing weten te voorkomen. Zoolang het haar mogelijk zou zijn, zou de Maatschappij *f* 6000.— jaarlijks naar Suriname te zenden. Zoo is het ook enkele jaren gegaan. Ditmaal zal de Penningmeester van genoemde Maatschappij, G. C. Baron van Asbeck, de Ruijterstraat 71, Den Haag, slechts *f* 3200.— naar Suriname kunnen zenden, tenzij de zendingsvrienden en de vrienden van Christelijk onderwijs in Nederland alsnog zorgen voor de ontbrekende *f* 2800.—.

Deze zaak verdient de aandacht en de sympathie van alle gegoede Nederlanders. Door vreemdelingen werden, alleen door zendingsliefde gedreven, in onze Nederlandsche kolonie 32 scholen allengs opgericht, welke einde 1914 door 3018 leerlingen bezocht werden. Zes van die scholen zijn te Paramaribo gevestigd, 15 in de districten, 8 bij de Boschnegers en 1 is alleen voor Britsch-Indische kinderen. De Evangelische Broedergemeente doet daar Nederlandsch werk in den besten zin, dat ook door het Koloniaal Bestuur wordt gewaardeerd en gesteund.

Mogen velen zich gedrongen gevoelen om, door inzending van eene groote of kleine gift aan bovengenoemd adres, te toonen, dat zij medegevoelen de verantwoordelijkheid van ons Nederlandsche volk voor de instandhouding van dezen zegenrijken arbeid.

WEDUWENZORG.

Vereeniging van beneden den rang van Officier gepensioneerde militairen van Leger, Marine en Koloniën.

Goedgekeurd bij Kon. Besluit van 17 Mei 1909, Staatsbl. No. 55.

Eere-commissie:

K. Eland, gepens. luit.-gen., oud-Minister van Oorlog, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, (voorzitter).
A. G. Ellis, gep. vice-admiraal, oud-Minister van Marine, adjud. i.b.d. van H. M. de Koningin.
J. J. G. Baron van Voorst tot Voorst, generaal-majoor, adjud. i.b.d. van H. M. de Koningin.
Jhr. P. J. Boogaert, oud-officier.
A. Baron van Dedem van den Berg, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, oud-officier van den Generalen Staf.
L. F. Duymaer van Twist, kapitein, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
Eere-voorzitter der Afd. Amsterdam:
WelEdelGestr. Heer J. A. H. Jockin, kapitein b.d. Landstorm.

Een Noodkreet voor 400 Weduwen van gepensioneerde Onderofficieren en Minderen van Leger, Marine en Koloniën.

L. S.

»Het houdt niet op!« zal uwe eerste gedachte zijn; weer een bede om hulp. U hebt gelijk, het is bijna ondoenlijk, nog een penninkske af te zonderen, en toch durven we u den bedelnap toesteken.

Onze zaak, ons doel moet tot elk hart doordringen.

Ruim vier honderd behoeftige militaire weduwen met hare duizend en meer weezen, zien uit naar een ondersteuning, die haar helaas door de Regeering niet kon worden toegekend, omdat? ja omdat de wettelijke bepalingen daarin niet voorzien!

Alléén de weduwen, van onderofficieren en minderen onzer weermacht die nà 1909 werden gepensioneerd, genieten een Rijkspensioen. De anderen hebben haar wanhopigen strijd om het bestaan, die met den aangroei van haar leeftijd steeds moeilijker wordt, voort te zetten, overgeleverd aan de barmhartigheid van hare landgenooten.

Om eenige verzachting te brengen in dien toestand, sloten vele honderden oud-onderofficieren en minderen zich aaneén, werden lid van »Weduwenzorg« en verbonden zich tot betaling van een jaarlijksche contributie, waarvan het bedrag, in verband met hun bescheiden inkomen, zoo hoog mogelijk werd gesteld.

Wij behoeven u echter niet te zeggen, dat daarmede de weduwen en weezen hunner oud-collega's niet merkbaar te helpen zijn, en steun van meerdere honderden donateurs en beschermers allernoodigst blijft.

Uit de langs den weg van contributie en ondersteuning in het afgeloopen jaar bijeengegaarde gelden, kon aan de weduwen slechts een bedrag van *f* 25 worden uitgekeerd. Vijf en twintig gulden, d.i. nog geen halve gulden per week, voor een gezin, dikwijls bestaande uit zes à acht personen!

U begrijpt, wat dat zeggen wil in deze droevige tijden. En toch waren ze dankbaar voor dien steun, doch zorgvol blijft haar toekomst; wegkwijnen zullen ze, de misdeelden, de weduwen van verdienstelijke mannen, die hun leven wijdden en waagden voor Nederland; ten ondergaan zullen de weezen, zoo niet vele warme harten hun medegevoel in materieelen steun omzetten.

Er wordt in deze dagen véél gegeven voor allerlei doel, doch toegestemd moet worden, dat »Weduwenzorg« verdient in de eerste gelederen te staan, van hen die een beurt krijgen. Elke gift, hoe gering ook, is balsem!

„Zoo gij gezegend zijt van God,
Vertroost haar uit Uw overschot".

Het bestuur der afdeeling Amsterdam,
D. L. VAN PEURSEN, *Voorzitter.*
P. A. VOS.
C. LAMMES.
J. H. STAAKEN.
H. WOLF.
L. F. UYTDEBROEK.
A. SCHENDELAAR, *Secretaris.*

Buitenland.

Engeland. Geboortecijfers in Engeland.

In Engeland worden op 1000 inwoners 24.4 kinderen geboren, terwijl deze cijfers bij de Roomsch-gezinde bevolking 38.6 op de 1000 bedragen. Dr. Griffith Jones zegt naar aanleiding hiervan: »Indien dit proces voortgaat, komen wij tot de droeve conclusie, dat bij het einde dezer eeuw het Protestantsche Brittanje een land geworden zijn zal, waarin de Roomsch-Katholieke bevolking verreweg de overhand heeft, zonder dat er iemand van den eenen geloofsvorm tot den anderen overgaat". Dezen toestand zal men na den oorlog in Protestantsche kringen onder de oogen moeten zien. De oorzaak van het feit, dat er bij Protestanten-zooveel minder kinderen geboren worden dan bij Roomschen, zoekt Dr. Jones in de toenemende zucht van de menschen, om het leven te genieten zonder daarin gehinderd te worden door de bezwaren aan het opvoeden van kinderen verbonden, in den altijd toenemenden druk van het sociale leven en den steeds grooter afkeer dien men van armoede en hare onaangename gevolgen heeft. De Roomsche wordt van dit kwaad, dat zoo algemeen is, weerhouden, zij het ook door vrees. De Protestantsche voorvaders werden ook weerhouden door een zuiverder en oprechter »vreeze" Gods. Maar de critische en rationalistische geest heeft als een scherp zuur gebeten in de ziel van Protestantsche landen, met de uitwerking dat alle vreeze Gods is verdwenen en daarmede een goed deel van huwelijkszedelijkheid. Een valsche verhouding tot de wet Gods en een verkeerde blik op het leven hebben gemaakt, dat de gezinnen achteruitgingen. Het kwaad zal alleen te bezweren zijn, als de menschen zich weer zonder voorbehoud stellen onder de wet Gods, en het „licht in zijn licht" zien.

GEMENGD NIEUWS

Predikanten in den dienst van het leger. Op den 1sten Sept. LI. waren er uit de Evangelische landskerken van Oos-Pruissen 519 predikanten en 307 hulppredikets en candidaten in den dienst van het leger. Hiervan droegen er 342 de wapenen, 81 predikanten en candidaten sneuvelden.

In Oost-Pruissen waarin de Russen een tijdlang hebben huisgehouden, werd er aan kerkgebouwen, pastoriën en kerkmeubelen voor ruim 2½ millioen gulden vernield. 208 kerkelijke gemeenten leden daardoor schade; geheel verwoest werden 26 kerkgebouwen en 26 pastoriën.

Uit Korea. Een Amerikaansch zendeling der Presbyteriaansche kerk, de predikant U. E. Blair, heeft, toen hij aan een klas van 50 man Koreaansche Christenen onderwijs gaf, gevraagd, hoevelen hunner tot Christus geleid waren door middel van de prediking. Twaalf hieven hunne handen op. Toen hij vroeg hoevelen in een kerk gegaan waren uit nieuwsgierigheid, en getroffen werden door het Woord dat daar gesproken werd, hieven twee de handen op. Twee anderen zeiden, dat zij tot bekeering gebracht waren door het lezen van traktaatjes. Doch toen gevraagd werd hoevelen tot het geloof in Christus gebracht werden door het lezen van de kleine Koreaansche Evangeliën, die door colporteurs verkocht worden, antwoordden hierop een twintigtal toestemmend.

Sprinkhanenplaag in Palestina. Over de gevolgen van de sprinkhanenplaag die over Palestina gekomen is, schrijft men uit het Syrische weeshuis: »Ofschoon de regeering bevolen had, dat ieder een bepaald aantal sprinkhanen leveren zou en tengevolge van dit bevel ook bijv. in Jesusalem en omstreken alleen meer dan een half millioen eieren verzameld en verdelgd werden, zoo overdekten toch ontelbare zwermen sprinkhanen stad en land. Dagen lang streden de bezitters van velden en tuinen tegen de gevreesde indringers door met water gevulde vaten in de aarde te plaatsen. De scholen liepen leeg, omdat ieder kind aan den verdedigingsoorlog mee moest doen. Maar het einde was, dat alle pogingen vruchteloos waren, de velden en tuinen, en daaronder óok die van de kleine zendingsgemeenten Bethlehem, Bethdalja en Beth Sahur, de wijnberg, de vruchtboomen en groententuin van het Armenische weeshuis hebben vreeselijk geleden; niet een groen blaadje bleef over. De wijnstokken, de olijf- en moerbeiboomen staan geheel kaal. De tuin van het weeshuis is tot eene woestenij geworden. De velden van Bethlehem gelijken op een winterlandschap, waarover de gloeiende zonnehitte trilt.« Mocht het zwaarbezochte land voor de rampen van den oorlog bevrijd blijven!

De Christian Scientists te Berlijn veroordeeld. In het midden van November l.l. werd voor het Berlijnsche gerechtshof het z.g. «Gesundbeten-Process" behandeld. Eenige aanhangers van de Christian Science waren aangeklaagd, den dood van iemand door schuld te hebben veroorzaakt. Ieder hunner werd tot zes maanden gevangenisstraf veroordeeld. De »Staatsanwalt« betoogde, dat de Christian Science op verkeerd begrepen wijsgeerige gedachten rust en van geheel verkeerde praemissen uitgaat, dat het diametraal tegenover het Christendom staat en dat het geen aanspraak kan laten gelden op den naam van »wetenschap«. Men kon de werkzaamheid der Scientists niet als een handwerk beschouwen, want dit zou een vernedering van het eerzame handwerk zijn. Men moest het Scientisme eenvoudig »Unfug« noemen. Wanneer menschen als de aangeklaagden op de menschheid losgelaten worden, zonder dat zij kennis hebben van krankheden en zonder dat zij eene diagnose kunnen maken, dan is dit ergerlijk. In het vonnis sprak de rechter: »Het gerechtshof beschouwt de scientistische leer als een bespotting van alle Duitsch en Christelijk geloof. De scientistische leer heeft met het Duitsche denken en gevoelen en met de Christelijke kerk niet het geringste gemeen".

Een toespraak van den Hongaarschen minister-president. Den 18en November werd te Papa de jaarvergadering van het Gereformeerde kerkelijk district aan de overzijde van den Donau gehouden. Als oppercurator van dit district hield de minister-president bij het openen dier samenkomst eene rede, waarbij hij verklaarde, dat hij den grond waaraan het te danken is, dat Hongarije een groote overmacht van vijanden overwon, zocht in de zedelijke en godsdienstige eigenschappen van het Hongaarsche volk. Het Godsvertrouwen der Hongaarsche soldaten heeft hen tot helden gemaakt. Ook wees de minister er op, dat in deze dagen aan het licht treedt, welk een heilige roeping de kerk heeft te vervullen, en hoe dwaas zij handelen, die op aardsche macht of op soogenaamde beschaving pochend, den vasten grond van het geloof wegstooten.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Van onze lezeres J. E. die te N. L. woont in de Vereenigde Staten van Noord Amerika, ontvingenwij den volgenden brief:

In de *Heraut* van 17 October, vond ik een drietal vragen van eenige jongelui uit de legerplaats te Oldebroek.

1. Op welke wijs zijn de Indianen in Amerika gekomen. Anders gezegd: langs welken weg is Amerika bevolkt?
2. Hoe zijn de negers daar gekomen?
3. Waren Europa en Amerika vroeger door land verbonden?

De eerste twee antwoorden kwamen niet heel overeen met wat men leert uit de Amerikaansche Historie.

De Indianen, die een roodkoperen huidkleur hebben, komen zeer veel overeen met de Egyptenaren. In het begin werden ook Indianen gevonden met licht haar en witte huidskleur. In het jaar 1000, lang voordat Columbus naar Amerika kwam, ging vanuit Noorwegen een schip met Noormannen onder bevel van Leif Ericson. Zij landden ergens aan de Oostkust en noemden het Vinland, maar niemand weet precies waar het was. Ook was er een volksstam aan de Noordkust van Spanje die van die visscherij leefde. Men gelooft dat zij ook naar de Noordelijke zeeën gingen en landden in New Foundland. Waarschijnlijk dat zij daar ook bleven wonen.

In de zeventiende eeuw, toen de Engelsche kolonien pas bevolkt werden, woonden er veel rijke plantagehouders in het zuiden. Zij dreven ook veel handel met andere landen, maar tot nog toe hadden de blanken al het werk moeten doen. Zij verkochten zichzelf dan voor ongeveer 7 jaren, om hun vak te leeren. Daar zij echter niet tegen de groote hitte konden, was het een groote uitkomst, toen een Hollandsche boot, met een lading van twintig gestolen negers, uit Afrika kwam. Zij werden goedkoop verkocht en konden veel beter de hitte op de plantage doorstaan. Ook behoefden zij niet vrijgelaten worden, hetwelk veel goedkooper uitkwam.

Het is recht aangenaam, dat onze lezeres zoo goed *de Heraut* leest. Zij vergeet dus de oude moedertaal niet en blijft met ons volk meeleven. Dat is meer dan gezegd kan worden van velen die naar Amerika trekken. Het beste zou natuurlijk zijn voor een klein volk als het onze dat er niemand ging, die hier nuttig kan zijn.

Wat onze lezeres schrijft omtrent de bevolking van Amerika is juist. Doch wij maakten er geen melding van omdat het de gedane vraag toch niet oplost. De enkele Noren die naar Amerika overstaken kunnen kwalijk in betrekkelijk korten tijd een zoo ontzachlijk groot land zoo bevolkt hebben als de Spanjaarden het vonden oostreeks 1500. Daarbij is de afstand van Labrador tot Patagonië ontzettend groot. Evenmin is veel rekening te houden met het visschersvolk uit Spanje, de Baskiërs. Die waren zelf een klein volk en hun bezoeken aan Amerika zullen niet veel bedúid hebben.

Wat eindelijk de overeenkomst tusschen de Indianen van Amerika en de Egyptenaren betreft, het zou zeker al te gewaagd zijn daaruit af te leiden dat Amerika uit Egypte bevolkt is. Daarvoor is de afstand wat al te groot. Vooral wanneer men denkt aan de groote moeilijkheden voor de zeevaart in oude tijden. Bovendien was Amerika vóór Christus geboorte geheel onbekend aan Europa, en ook zelf nog duizend jaar daarna.

Een stellig antwoord is dus nog altijd niet te geven.

Wat onze lezeres verder meldt over den oorsprong der slavernij in Amerika is een nuttige aanvulling van het reeds gezegde.

Als gezegd, het deed ons genoegen dat ook uit Amerika belangstelling getoond wordt. Doch waartoe dient nu in een brief in' bijna zuiver Nederlandsch een Engelsch onderschrift? Ook dient niet vergeten dat op het adres niet moet staan Holland maar *Nederland*. 't Is waar dat Nederlanders zelf op dit punt dikwijls dom of slordig zijn.

E. v. R. te N. vraagt:
We lezen in 1 Cor. 13.
En nu blijft geloof, hoop en liefde, deze drie; doch de meeste van deze is de liefde.
Waarom is de liefde, de meeste?
Zullen geloof, hoop en liefde, ook na de Voleinding blijven voortbestaan.

Op die vraag zou meer dan één antwoord zijn te geven al naar de wijze waarop men de vraag beschouwd: het eene sluit dan het andere niet buiten.

Wij wijzen daarom slechts op één punt, nl. het altoos blijvende der liefde. De liefde vergaat nimmermeer, zegt de Apostel. Hier op aarde is veel tijdelijks dat eenmaal vanzelf wegvalt.

De hoop van den christen bijv. wordt eens vervuld en is dus dan niet meer noodig. Het geloof, een bewijs der zaken die men niet ziet, zal in zeker opzicht niet meer bestaan, wanneer de geloovigen zien zullen van aangezicht tot aangezicht. Maar de liefde blijft, omdat zij hen die waarlijk leven verbindt, onderling en met God.

BRIEFWISSELING.

P. v. W. te R.

Bizonder duidelijk is uw schrijven niet, al is het duidelijk gesteld.

Zou het werkelijk denkbaar zijn dat iemand in onzen tijd en in ons land levende dergelijke dingen als waarop uw brief doelt zou gelooven en voor waarheid aannemen. Iedereen weet toch wel hoe het er mee geschapen staat en ook dat er zoo iets is als sprookjes en verdichting. Denk maar eens aan fabelen als: De raaf en de vos; De eik en het riet. Niemand zal daaruit begrijpen dat dieren of planten met elkaar gaan redeneeren.

Het hier vertelde sprookje is een der vele uit het Oosten afkomstig. Hetzelfde is het geval met de sprookjes van Rood Kapje, Klein Duimpje en dergelijke. Alle kinderen kennen die, maar zeker weinige zullen, als ze grooter worden, gelooven wat b.v. de wolf doet in het vertelsel van Rood Kapje. Al dergelijke vertellingen bedoelen ook niet zich als waarheid voor te stellen, doch kunnen toch wel een goede leering bevatten.

U schijnt niet goed gelezen te hebben wat aan het vertelsel voorafgaat. We raden u dit alsnog te doen.

HOOGENBIRK.

Ingezonden Stukken.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie).

Is de Reformatie (Doleantie) in '86 te vroeg geweest?

Hooggeachte Redactie!

Vergun mij enkele regelen in uw zeer geaardeerd weekblad. Ik kom er toe deze regelen